

SODBA LESJAK ZOPER REPUBLIKO SLOVENIJO

SVET EVROPE

EVROPSKO SODIŠČE ZA ČLOVEKOVE PRAVICE

TRETJA SEKCIJA

Pritožba št. 33946/03

SODBA

21. julij 2009

Ta sodba bo postala dokončna pod pogoji iz drugega odstavka 44. člena Konvencije. Mogoče je, da bo na njej opravljena uredniška redakcija.

V zadevi Lesjak zoper Republiko Slovenijo je Evropsko sodišče za človekove pravice (Tretja sekcija) v senatu, ki so ga sestavljali:

Josep Casadevall, *predsednik senata*,

Elisabet Fura-Sandström,

Corneliu Bîrsan,

Boštjan M. Zupančič,

Alvina Gyulumyan,

Egbert Myjer,

Luis López Guerra, *sodniki*,

in Santiago Quesada, *sodni tajnik*,

po posvetovanju za zaprtimi vrati 30. junija 2009

izreklo naslednjo sodbo, ki je bila sprejeta istega dne:

POSTOPEK

1. Zadeva je bila sprožena s pritožbo (št. 33946/03) proti Republici Sloveniji, ki jo je pri Sodišču na podlagi 34. člena Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (v nadaljevanju: Konvencija) 14. oktobra 2003 vložil slovenski državljani gospod Robert Lesjak (v nadaljevanju: pritožnik).

2. Pritožnika je zastopala gospa Mateja Končan Verstovšek, odvetnica iz Celja. Slovensko vlado (v nadaljevanju: Vlada) je zastopal njen zastopnik gospod L. Bembič, generalni državni pravobranilec.

3. Pritožnik je trdil, da je bila kršena njegova pravica do sojenja v razumnem roku in da v tem pogledu ni imel na razpolago učinkovitega pravnega sredstva.

4. Dne 12. junija 2007 je predsednik Tretje sekcije odločil, da o pritožbi obvesti Vlado, in jo hkrati pozval, naj predloži podatke iz točke a drugega odstavka 54. člena Poslovnika Sodišča. Po prejemu zahtevanih podatkov je 17. oktobra 2008 predsednik odločil, da Vlado pozove k predložitvi pisnih stališč o dopustnosti in utemeljenosti pritožbe (točka b drugega odstavka 54. člena Poslovnika Sodišča).

Prav tako je bilo odločeno, da bo utemeljenost pritožbe obravnavana hkrati z njeno dopustnostjo (tretji odstavek 29. člena Konvencije).

DEJSTVA

I. OKOLIŠČINE ZADEVE

5. Okoliščine zadeve, kot so jih posredovale stranke, je mogoče strniti, kot sledi.

A. Glavni postopek

6. Dne 8. maja 1995 je bil pritožnik poškodovan v prometni nesreči. Povzročitelj nesreče, I.R., je imel sklenjeno zavarovanje pri Zavarovalnici A..

7. Dne 18. oktobra 1999 je pritožnik sprožil civilni postopek proti I.R. in Zavarovalnici A. pred Okrožnim sodiščem v Celju in zahteval plačilo odškodnine v višini 3.688.433 slovenskih tolarjev (v nadaljevanju: SIT) (približno 15.370 eurov, v nadaljevanju: EUR) za nastalo škodo.

8. Med 29. novembrom 2001 in 12. majem 2006 je pritožnik vložil številne pripravljalne vloge in predlagal izvedbo dokazov.

9. Med 15. decembrom 2003 in 4. septembrom 2006 je sodišče opravilo osem narokov za glavno obravnavo, enega od njih tudi na kraju nesreče. Iz postopka ne izhaja, da bi bil kateri od narokov preložen zaradi pritožnikove krivde.

10. Med postopkov je sodišče postavilo tudi dva sodna izvedenca in od enega od njiju zahtevalo dopolnitev izvedenskega mnenja.

11. Po zadnjem naroku za glavno obravnavo je sodišče izdalo vmesno sodbo, s katero je odločilo o odgovornosti za škodo; sodba je bila pritožniku vročena 25. septembra 2006.

12. Dne 9. oktobra 2006 se je pritožnik pritožil na Višje sodišče v Celju.. Pritožila sta se tudi I.R. in Zavarovalnica A..

13. Dne 9. maja 2007 je Višje sodišče v Celju delno ugodilo pritožnikovi pritožbi in delno spremenilo vmesno sodbo sodišča prve stopnje. Ugotovilo je, da sta I.R. in Zavarovalnica A. odgovorna v obsegu 70 % za škodo, nastalo zaradi nesreče.

14. Sodba je bila pritožniku vročena 18. maja 2007.

15. Dne 13. junija 2007 je Zavarovalnica A. na Vrhovno sodišče vložila revizijo. Postopek revizijskega odločanja še ni končan.

B. Postopek po zakonu iz leta 2006

16. Dne 2. marca 2007 je pritožnik na Okrožno sodišče v Celju vložil nadzorstveno pritožbo. V nadzorstveni pritožbi je pritožnik navedel, da se je postopek začel 18. oktobra 1999 in da še vedno ni končan. Posledično je bila kršena njegova pravica do sojenja v razumnem roku. Zahteval je pospešitev postopka in takojšnjo odločitev v zadevi.

17. Dne 23. marca 2007 je predsednik Okrožnega sodišča v Celju s sklicevanjem na določbe prvega odstavka 5. in četrtega odstavka 6. člena Zakona o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja (v nadaljevanju: zakon iz leta 2006) odgovoril na nadzorstveno pritožbo in pojasnil, da je bil spis 20. marca 2007 odstopljen na Višje sodišče v Celju.

II. UPOŠTEVNO DOMAČE PRAVO

18. Dne 26. aprila 2006 je slovenski parlament sprejel Zakon o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja (Ur. list RS, št. 49/2006, v nadaljevanju: zakon iz leta 2006); zakon se je začel uporabljati 1. januarja 2007.

19. Zakon določa dve pravni sredstvi za pospešitev še trajajočega postopka (nadzorstveno pritožbo in rokovni predlog). Poleg teh pospešitvenih pravnih sredstev zakon iz leta 2006 določa tudi možnost pridobitve odškodnine prek kompenzacijskega pravnega sredstva, namreč z vložitvijo zahtevka za pravično zadoščenje.

20. Kar zadeva pospešitvena pravna sredstva, lahko upravičenec med postopkom na prvi in drugi stopnji, torej v postopkih pred rednimi sodišči, uporabi nadzorstveno pritožbo, če oceni, da sodišče nerazumno odlašja z odločitvijo. Če predsednik sodišča zavrne nadzorstveno pritožbo ali, med drugim, upravičencu ne odgovori v roku dveh mesecev, lahko pritožnik ali pritožnica vloži rokovni predlog pri sodišču, ki obravnava zadevo. O rokovnem predlogu odloča predsednik višjega sodišča. Ta odloči o rokovnem predlogu v roku petnajst dni po njegovem prejemu.

21. Kar zadeva obravnavano zadevo, so relevantne naslednje določbe zakona iz leta 2006:

6. člen - Odločitev o nadzorstveni pritožbi

»(1) Če je nadzorstvena pritožba glede na časovni potek reševanja zadeve, ki je naveden v nadzorstveni pritožbi, očitno neutemeljena, jo predsednik sodišča s sklepom zavrne.

(2) Če nadzorstvena pritožba ne vsebuje obveznih sestavin iz drugega odstavka 5. člena tega zakona, jo predsednik sodišča s sklepom zavrže. Zoper ta sklep ni dovoljena pritožba.

(3) Če ni bil izdan sklep iz prvega ali drugega odstavka tega člena, predsednik sodišča v okviru opravljanja pristojnosti sodne uprave po zakonu, ki ureja sodišča, nemudoma zahteva, da mu ... sodnik ali predsednik senata (v nadaljnjem besedilu: sodnik), ki mu je zadeva dodeljena v reševanje, najpozneje v petnajstih dneh po prejemu zahteve predsednika sodišča oziroma po pridobitvi spisa, če je to potrebno za izdelavo poročila, posreduje poročilo o razlogih za trajanje postopka v zadevi. Poročilo vključuje opredelitev glede meril iz 4. člena tega zakona ter mnenje, v kakšnem roku bi lahko zadeva bila rešena. Predsednik sodišča lahko zahteva tudi,

da mu sodnik posreduje tudi spis zadeve, če oceni, da ga mora pregledati glede na strankine navedbe v nadzorstveni pritožbi.

(4) Če sodnik pisno obvesti predsednika sodišča, da bodo v roku, ki ni daljši od štirih mesecev od prejema nadzorstvene pritožbe, opravljena ustrezna postopkovna dejanja oziroma izdana odločba, predsednik sodišča o tem obvesti stranko in s tem zaključi obravnavanje nadzorstvene pritožbe.

(5) Če predsednik sodišča glede na merila iz 4. člena tega zakona ugotovi, da sodišče ne odlaša nepotrebno z odločanjem v zadevi, nadzorstveno pritožbo s sklepom zavrne.

(6) Če predsednik sodišča ... glede na merila iz 4. člena tega zakona ugotovi, da sodišče nepotrebno odlaša z odločanjem v zadevi, glede na stanje in naravo zadeve s sklepom odredi rok za opravo določenih postopkovnih dejanj, lahko pa glede na okoliščine zadeve, zlasti če je zadeva nujna, odredi tudi njeno prednostno reševanje. Če odredi, da mora sodnik opraviti ustrezna postopkovna dejanja, določi tudi rok za njihovo opravo, ki ne sme biti krajši od petnajst dni in ne daljši od šestih mesecev, in primeren rok, v katerem mora sodnik poročati o opravljenih dejanjih.

(7) Če predsednik sodišča ugotovi, da je do nepotrebne odlašanja z odločanjem v zadevi prišlo zaradi preobremenjenosti ali daljše odsotnosti sodnika, lahko odredi, da se zadeva predodeli. Lahko predlaga tudi dodelitev dodatnega sodnika na sodišče ali odredi izvedbo drugih ukrepov v skladu z zakonom, ki ureja sodniško službo.

...«

8. člen – Rokovni predlog

»(1) Če predsednik sodišča zavrne nadzorstveno pritožbo po prvem ali petem odstavku 6. člena tega zakona ali če nanjo ne odgovori stranki v dveh mesecih, ali če v tem roku ne pošlje obvestila iz četrtega odstavka 6. člena tega zakona ali če v rokih iz obvestila ali sklepa predsednika sodišča niso bila opravljena ustrezna postopkovna dejanja, lahko stranka pri sodišču, ki obravnava zadevo, vloži rokovni predlog iz razloga po prvem odstavku 5. člena tega zakona.

...

(3) Stranka sme vložiti rokovni predlog v 15 dneh po prejemu sklepa ali po poteku rokov iz prvega odstavka tega člena.«

zadoščenje določajo, da mora stranka za to, da bi lahko vložila zahtevek za pravično zadoščenje, izpolniti dva kumulativna pogoja. Najprej je moral pritožnik v postopku pred sodiščem prve in/ali druge stopnje uspešno uporabiti nadzorstveno pritožbo ali vložiti rokovni predlog, in to ne glede na uspeh. V tej zvezi 15. člen v zadevnem delu določa:

»(1) Če je stranka vložila nadzorstveno pritožbo, ki ji je bilo ugodeno, ali rokovni predlog, lahko zahteva pravično zadoščenje po tem zakonu.

...«

23. Drugič, postopek mora biti pravnomočno končan. Pravnomočnost zadeve načeloma pomeni končno odločitev, zoper katero ni rednega pravnega sredstva. Običajno je to odločba prvostopnega, če pa je bila vložena pritožba, pa odločbo drugostopnega sodišča.

24. Kar zadeva postopek pred Vrhovnim sodiščem, lahko upravičenec uporabi nadzorstveno pritožbo in rokovni predlog z namenom pospešitve postopka. Iz besedila zakona iz leta 2006 izhaja, da o obeh odloča predsednik Vrhovnega sodišča. Za trajanje postopka pred Vrhovnim sodiščem zahtevek za pravično zadoščenje ni na razpolago. Zadevni del zakona iz leta 2006 se glasi, kot sledi:

5. člen - Nadzorstvena pritožba

»1) Če stranka meni, da sodišče nepotrebno odlaša z odločanjem, lahko pri sodišču, ki obravnava zadevo, vloži pisno nadzorstveno pritožbo, o kateri odloča ... predsednik sodišča (v nadaljnjem besedilu: predsednik sodišča).

...«

9. člen - Pristojnost za odločanje

»...

(3) Za odločanje o rokovnem predlogu glede zadev, ki jih obravnava Vrhovno sodišče Republike Slovenije, je pristojen predsednik Vrhovnega sodišča Republike Slovenije.

(4) Z letnim razporedom se lahko določijo drugi sodniki, ki bodo namesto ali poleg predsednikov sodišč iz prejšnjih odstavkov odločali o rokovnih predlogih.«

25. Za podrobnejšo predstavitev zakona iz leta 2006 gl. zadevo *Žunič proti Sloveniji* (sklep), št. 24342/04, 18. oktober 2007.

26. Kar zadeva morebitni izid postopka pred Vrhovnim sodišče, Zakon o pravdnem postopku (Uradni list RS, št. 26/1999, veljaven od 14. julija 1999) določa, da

lahko, odvisno od okoliščin, Vrhovno sodišče, kadar ugotovi revizijo, zadevo vrne v novo sojenje ali spremeni sodbo sodišča nižje stopnje.

PRAVO

I. ZATRJEVANA KRŠITEV PRVEGA ODSTAVKA 6. ČLENA KONVENCIJE

27. Pritožnik se je pritožil, da je bilo trajanje civilnega postopka predlogo, kar je v nasprotju s prvim odstavkom 6. člena Konvencije, ki v zadevnem delu določa:

»Vsakdo ima pravico, da o njegovih civilnih pravicah in obveznostih ... v razumnem roku odloča ... sodišče.«

Dopustnost

1. Navedbe strank

28. Vlada je trdila, da pritožnik ni izkoristil razpoložljivih notranjih pravnih sredstev. Navajala je, da 25. člen zakona iz leta 2006 v njegovi zadevi ne more biti uporabljen, saj se nanaša na končane postopke, da pa bi pritožnik lahko uporabil pravna sredstva, ki so sicer na razpolago po zakonu iz leta 2006. Navedla je, da je odgovor predsednika sodišča z dne 23. marca 2007 pomenil, da je bilo nadzorstveni pritožbi ugodeno. Nadzorstvena pritožba je bila torej uspešna, saj so bila postopkovna dejanja opravljena v časovnem okviru iz četrtega odstavka 6. člena zakona iz leta 2006. Pritožnik je tako izpolnil enega od dveh pogojev za vložitev »zahtevka za pravično zadoščenje«. Kar zadeva druga razpoložljiva pravna sredstva, pa je Vlada posredovala dve različni navedbi.

29. V glavnih pisnih stališčih je Vlada poudarila, da je bila v zadevi izdana šele vmesna sodba. Ta se nanaša le na temelj za odškodnino, kar je podlaga pritožnikovega zahtevka. Na dan začetka uporabe zakona iz leta 2006 je ta del postopka tekel pred sodiščem druge stopnje in se je nato nadaljeval po vloženi reviziji ter na tej stopnji še vedno poteka. Ko bo Vrhovno sodišče odločilo o reviziji, bo zadeva vrnjena sodišču prve stopnje, da odloči o preostanku zahtevka, torej o višini odškodnine. Kasneje bo torej strankam spet na razpolago pritožba na sodišče druge stopnje.

30. Vlada je navedla, da je bila 1. januarja 2007 zadeva še daleč od »pravnomočno rešene«. Posledično bi moral pritožnik najprej uporabiti pospešitvena pravna sredstva pred Vrhovnim sodiščem, namreč nadzorstveno pritožbo in rokovni predlog, pri čemer bi o obeh odločal predsednik Vrhovnega sodišča. Nato pa bo v nadaljevanju postopka na prvi in morda tudi na drugi stopnji spet imel možnost uporabiti pospešitvena pravna sredstva in, ko bo postopek pravnomočno končan, bo lahko zaradi domnevno nerazumno dolgega trajanja postopka vložil »zahtevek

za pravično zadoščenje».

31. V svojih nadaljnjih pisnih stališčih je Vlada trdila, da je bil drugi pogoj za vložitev »zahtevka za pravično zadoščenje« izpolnjen 18. maja 2007. Navedla je, da je tega dne zadeva postala »pravnomočno končana« in da bi bil moral pritožnik vložiti »zahtevek za pravično zadoščenje« v devetih mesecih po tem datumu. Kar zadeva postopek pred Vrhovnim sodiščem, pa je ponovila, da so pritožniku na voljo pospešitvena pravna sredstva.

32. Končno pa je Vlada pojasnila, da je cilj zakona iz leta 2006 prvenstveno zagotoviti skladnost z zahtevo po sojenju v razumnem roku in šele nato zagotoviti odškodnino. Navedla je tudi, da so glede nerazumno dolgega rajanja poglavitne težave v postopkih na prvi stopnji, medtem ko postopki na drugi stopnji in pred Vrhovnim sodiščem po navadi ne trajajo nerazumno dolgo.

33. Pritožnik je navedbam Vlade oporekal. Trdil je, da za pospešitev postopkom pred Vrhovnim sodiščem ni na razpolago nobenih sredstev. Nadalje je navajal, da so zamude v postopkih sistemski problem in da je zakon iz leta 2006 strankam v postopkih, ki so trajali nerazumno dolgo, onemogočil pridobitev pravičnega zadoščenja.

2. Ocena Sodišča

34. Sodišče ponovno poudarja, da pravilo izčrpanja notranjih pravnih sredstev, ki ga določa 35. člen Konvencije, zavezuje tiste, ki želijo, da bi o njihovi zadevi zoper državo odločalo mednarodno sodišče, da najprej izčrpajo pravna sredstva, ki jih nudi domač pravni sistem. To pravilo temelji na predpostavki, ki se izraža v 13. členu Konvencije – s katerim je v tesni povezavi –, da je v zvezi z zatrjevanju kršitvijo v domačem pravnem sistemu na razpolago učinkovito pravno sredstvo (gl. med številnimi drugimi zadevami *Aksoy proti Turčiji*, 18. december 1996, odstavek 51, *Poročila o sodbah in sklepih* 1996-VI).

35. Sodišče ponovno poudarja, da so pravna sredstva, ki so na voljo stranki na domači ravni za postavitve zahtevka v zvezi s trajanjem postopka, »učinkovita« v smislu 13. člena Konvencije, kadar »[preprečijo] zatrjevano kršitev ali njeno nadaljevanje ali [zagotovijo] ustrezno odškodnino za kršitev, ki je že nastala« (gl. *Kudła proti Poljski* [VS], št. 30210/96, odstavek 158, ESČP 2000-XI). 13. člen torej ponuja alternativo: pravno sredstvo je »učinkovito«, če ga je mogoče uporabiti bodisi za pospešitev odločitve sodišč, ki obravnavajo zadevo, ali pa za to, da se strani zagotovi ustrezna odškodnina za zamude, do katerih je že prišlo (*ibid.*, odstavek 159). Isto nujno velja za pojem »učinkovitega« pravnega sredstva v smislu prvega odstavka 35. člena Konvencije (gl. *Mifsud proti Franciji* (sklep) [VS], št. 57220/00, ESČP 2002-VIII).

36. Vendarle pa v državah, v katerih kršitve v zvezi s trajanjem postopka že obstajajo, pravno sredstvo, katerega namen je pospešitev postopkov – čeprav je to za prihodnost zaželeno –, morda ne zadostuje za popravo stanja, ko je postopek že jasno bil pretirano dolg (gl. *Scordino proti Italiji* (št. 1) [VS], št. 36813/97, § 185, ESČP 2006-...).

37. Kar zadeva Slovenijo, je Sodišče ocenilo, da pritožnika ali pritožnice zgolj

dejstvo, da je že pred začetkom uporabe zakona iz leta 2006 vložil oziroma vložila pritožbo, ne odvezuje od izčrpanja pravnih sredstev, ki so na razpolago po zakonu iz leta 2006 (gl. *Korenjak proti Sloveniji* (sklep) št. 463/03, odstavki 63-71, 15. maj 2007). Prav tako je Sodišče ugotovilo, da je kombinacija pravnih sredstev, ki jih zagotavlja zakon iz leta 2006 v primerih predolгих postopkov na prvi in drugi stopnji, učinkovita (gl. *Korenjak*, naveden zgoraj, odstavek 62). Od pritožnikov se je torej zahtevalo, da uporabijo pospešitvena pravna sredstva, če so postopki tekli na sodišču prve ali druge stopnje (*ibid.*), prav tako pa se je od njih zahtevalo, da uporabijo kompenzacijsko pravno sredstvo pod pogojem, da so po izčrpanju pospešitvenih pravnih sredstev do njega imeli razumno hiter dostop (gl. *Žunič*, naveden zgoraj, odstavki 43-55; gl. tudi *Nezirovič proti Sloveniji* (sklep), št. 16400/06, 25. november 2008).

38. V obravnavni zadevi Sodišče ugotavlja, da je bila 1. januarja 2007, ko se je začel uporabljati zakon iz leta 2006, pritožnikova zadeva v obravnavi na sodišču druge stopnje v delu, o katerem je odločilo sodišče prve stopnje, namreč v delu, ki se je nanašal na ugotovitev odgovornosti za škodo. Sodišče druge stopnje je svojo sodbo izdalo 9. maja 2007. 13. junija 2007 je bila vložena revizija in od takrat postopek poteka pred Vrhovnim sodiščem. Kar zadeva možen izid tega postopka, Sodišče zapaža, da bi lahko Vrhovno sodišče teoretično zavrnilo pritožnikov zahtevek kot celoto, kar bi vodilo h končni pravnomočni rešitvi zadeve; prav tako bi lahko zadevo vrnilo v ponovno reševanje (gl. odstavek 26 zgoraj). Teh možnosti Vlada sicer ni omenila, je pa namesto tega navedla, da bo po tem, ko bo Vrhovno sodišče odločilo o zadevi, preostali del zahtevka, ki se nanaša na višino odškodnine, ki naj se dosodi pritožniku, moralo obravnavati redno sodišče.

39. Sodišče ugotavlja, da je Vlada trdila, da je pritožnik imel na razpolago učinkovita pravna sredstva prvič glede postopka, ki poteka pred Vrhovnim sodiščem, in drugič glede predhodnih in nadaljnjih postopkov pred rednimi sodišči.

(a) Ocena pravnih sredstev v zvezi s trajanjem postopka pred Vrhovnim sodiščem

40. Po začetku veljavnosti zakona iz leta 2006 je Sodišče v smislu 13. člena in prvega odstavka 35. člena ocenilo učinkovitost novih pravnih sredstev, ki so na voljo glede trajanja postopkov na prvi in drugi stopnji (gl. odstavek 37 zgoraj). Ugotovilo je, da je kombinacija teh pravnih sredstev, namreč nadzorstvena pritožba in rokovni predlog skupaj z »zahtevkom za pravično zadoščenje«, učinkovita v tem smislu, da so pravna sredstva načeloma sposobna tako preprečiti nadaljevanje zatiranje kršitve kakor tudi zagotoviti primerno odškodnino za kršitev, do katere je že prišlo (gl. sodno prakso, navedeno v odstavku 37 zgoraj). Sodišče ugotavlja, da je takšen zaključek sprejelo le glede pravnih sredstev, ki so na razpolago v postopkih pred sodišči prve in druge stopnje in da je raven zaščite, ki je na razpolago v postopkih pred Vrhovnim sodiščem, znatno nižja.

41. V tej zvezi Sodišče zapaža, da lahko v postopkih pred Vrhovnim sodiščem upravičenec uporabi nadzorstveno pritožbo in rokovni predlog. Vendar pa za razliko od postopkov pred rednimi sodišči, kjer rokovni predlog v bistvu predstavlja pritožbo na višjo instanco, v postopku pred Vrhovnim sodiščem o obeh

pravnih sredstvih odloča predsednik tega sodišča – torej sodišča, ki je odgovorno za vodenje postopka, na katerega se pravno sredstvo nanaša. Sodišče nadalje zapaža, da glede trajanja postopkov pred Vrhovnim sodiščem ni mogoče zahtevati odškodnine.

42. Sodišče je v sodbi *Lukenda* ugotovilo, da je bila stara nadzorstvena pritožba (*request for supervision*), ki je bila pravno sredstvo enake narave kot sedanja nadzorstvena pritožba (čeprav jo je takrat urejal zgolj Zakon o sodiščih), neučinkovita. Ugotovilo je, da je šlo v tem primeru za pravno sredstvo v okviru pravosodne uprave in ne v okviru sodnih postopkov; da ni imela nikakršnega zavezujočega učinka za zadevno sodišče; in da zato, ker ni bila predvidena pravica do pritožbe, to pravno sredstvo ni moglo imeti kakršnega koli znatnega učinka na pospešitev postopka kot celote (gl. zadevo *Lukenda*, odstavki 24, 61-64, in sodno prakso, navedeno v zadevi).

43. Sodišče ugotavlja, da dve pospešitveni pravni sredstvi, ki sta na razpolago v postopkih pred Vrhovnim sodiščem, z nekaterimi popravki, ki jih je prinesel zakon iz leta 2006, zlasti kar zadeva kriterije za oceno razumnosti trajanja postopkov in vzpostavitev določenih rokov, ostajata dejansko podobni stari nadzorstveni pritožbi, za katero je bilo v sodbi *Lukenda* ugotovljeno, da ni učinkovito pravno sredstvo.

44. Sodišče nadalje ugotavlja tudi to, da v nasprotju s postopki pred sodišči nižje stopnje v postopkih pred Vrhovnim sodiščem načeloma niso opravljena različna procesna dejanja; da se nanašajo zgolj na presojo pravnih vprašanj in da pred njim niso opravljeni naroki za obravnavo. V odsotnosti dokazov Vlade Sodišče ne more predvidevati, kakšen bi bil dejanski učinek omenjenih pravnih sredstev na hitrost vodenja postopkov pred Vrhovnim sodiščem.

45. Končno pa Sodišče ob upoštevanju narave pospešitvenih sredstev, ki jih prinaša zakon iz leta 2006 za postopek pred Vrhovnim sodiščem, in ob upoštevanju dejstva, da jih ne dopolnjuje kompenzacijsko pravno sredstvo, ni prepričano, da lahko zagotovijo učinkovito zadoščenje glede trajanja postopkov pred Vrhovnim sodiščem, in da od pritožnika ne more zahtevati, naj jih izčrpa.

46. Ne glede na gornji zaključek Sodišče ugotavlja, da se obravnavana pritožba ne nanaša zgolj na postopke pred Vrhovnim sodiščem, pač pa tudi na situacije, ki so se razvile prek daljšega časa in v katerih so bile udeležene tri stopnje sojenja. Ne glede na učinek, ki bi ga zgoraj navedena pospešitvena sredstva imela na postopek pred Vrhovnim sodiščem, če bi jih bil pritožnik uporabil, Sodišče ocenjuje, da ne bi imela kakršnega koli znatnega učinka na trajanje postopka kot celote (gl. *Holzinger proti Avstriji* (št. 1), št. 23459/94, odstavek 22, ESČP 2001-I, in *Bako proti Slovaški* (sklep), št. 60227/00, 15. marec 2005).

(b) Ocena drugih pravnih sredstev, ki jih je imel na razpolago pritožnik

47. Sodišče zapaža, da je pred začetkom uporabe nove zakonodaje pritožnikova zadeva trajala več kot sedem let, od tega večino časa pred sodiščem prve stopnje. Ker v tem času pritožnik ni imel na razpolago učinkovitih pravnih sredstev (gl. zadevo *Lukenda*, navedeno zgoraj), je edini način za popravilo situacije naknadna

zagotovitev kompenzacijskega pravnega sredstva za škodo, ki jo je utrpel zaradi dolgega trajanja postopka (gl. *Scordino*, naveden zgoraj, odstavek 185). V tej zvezi Sodišče ugotavlja, da imajo od 1. januarja 2007 dalje posamezniki možnost, da uporabijo kompenzacijsko pravno sredstvo pod pogojem, ki ju predpisuje zakon iz leta 2006 (gl. odstavka 22 in 23 zgoraj). Vlada je trdila, da je pritožnik v obravnavani zadevi uspešno uporabil nadzorstveno pritožbo, čemur pritožnik ni oporekal. V luči navedb strank glede drugega pogoja za vložitev »zahtevka za pravično zadoščenje« pa bo Sodišče izhajalo iz predpostavke, da je pritožnik uspešno uporabil nadzorstveno pritožbo in da je s tem izpolnjen prvi pogoj (*ibid.*). Kar zadeva drugi pogoj, namreč »pravnomočno končano zadevo«, Sodišče ponovno poudarja svojo predhodno ugotovitev v zadevi *Žunič*, da:

»50. ... zaradi takšnega stanja bodo morda tisti, ki menijo, da je prišlo do kršitve njihove pravice do sojenja v razumnem roku, morali še naprej čakati, preden bodo mogli pridobiti zadoščenje. Zato ... Sodišče šteje za neizogibno, da se postopki, ki so že zelo dolgo trajali, pravnomočno končajo še posebej hitro po tem, ko so bila uporabljena pospešitvena pravna sredstva. Vsekakor ni mogoče izključiti možnosti, da bo vprašanje razumno hitrega dostopa do zahtevka za pravično zadoščenje vplivalo na odgovor, ali je to sredstvo, samo ali v kombinaciji s pospešitvenimi pravnimi sredstvi, učinkovito glede zamud, do katerih je že prišlo (gl. *Mifsud*, naveden zgoraj, in smiselno *Scordino*, naveden zgoraj § 195).«

48. Kar v skladu s tem drugim pogojem zadeva vprašanje, kdaj bi moralo pritožniku v obravnavani zadevi biti na razpolago kompenzacijsko pravno sredstvo, se mora Sodišče najprej lotiti trditve Vlade, da je bila pritožnikova zadeva »pravnomočno rešena« 18. maja 2007. Ta trditev je v nasprotju s prvimi pisnimi stališči Vlade, njen namen pa je bil podpreti trditev, da je imel pritožnik v roku devet mesecev po 18. maju 2007 možnost, da vloži »zahtevek za pravično zadoščenje« v zvezi z zamudo, do katere je že prišlo (gl. odstavke 29-31 zgoraj). Sodišča ugotavlja, da bi v primeru, ko bi to držalo, slednje pomenilo, da bi bil »zahtevek za pravično zadoščenje« na razpolago tudi v primerih, v katerih je bilo »pravnomočno odločeno« zgolj v delu, ki se nanaša na temelj zahtevka, in to kljub temu, da je tožba v preostalem delu še vedno nerešena.

49. V tej zvezi Sodišče ponovno poudarja, da mora Vlada, ki trdi, da niso bila izčrpana notranja pravna sredstva, dokazati, da je bilo pravno sredstvo, na katerega se sklicuje, učinkovito in v relevantnem času dostopno tako v teoriji kot v praksi (gl. *Vernillo proti Franciji*, 20. februar 1991, odstavek 27, Serija A št. 198).

50. Res je, da je Sodišče pripravljeno dopustiti določeno mero fleksibilnosti pri uporabi zahtev, ki jih morajo Vlade izpolniti, kadar se sklicujejo na pravilo neizčrpanja v zvezi z notranjimi pravnimi sredstvi, uveljavljenimi z namenom zagotovitve zadoščenja zaradi nerazumnih zaostankov v domačih postopkih (gl. *Scordino*, naveden zgoraj, odstavka 189-90; *Žunič*, naveden zgoraj, odstavek 37; *Korenjak*, naveden zgoraj, odstavek 73; *Charzyński proti Poljski*, št. 15212/03 (sklep), odstavek 40-41, ESČP 2005-V; in *Slaviček proti Hrvaški* (sklep), št.

20862/02, ESČP 2002-VII). Vendar pa Sodišče šteje, da Vladina razlaga nacionalne zakonodaje, ki ne vsebuje dovolj jasne določbe glede dostopnosti pravnega sredstva v določeni situaciji, ne more zadostovati za njegov zaključek, da je bilo to pravno sredstvo pritožniku dejansko dostopno. Slednje velja toliko bolj, če Sodišču ni na razpolago nikakršna domača sodna praksa, ki bi dokazovala takšno zakonsko razlago.

51. Upošteva dejstvo, da v zakonu iz leta 2006 ni nikakršne izrecne določbe, ki bi urejala to vprašanje, da Vlada ni predložila domače sodne prakse, ki bi podpirala njene navedbe, in da so si njene navedbe v tem pogledu nasprotujoče (gl. odstavke 29-31), Sodišče šteje, da Vlada ni dokazala, da je bil pritožniku takoj po tem, ko je bilo »pravnomočno odločeno« o temelju zadeve, na voljo »zahtevek za pravično zadoščenje«.

52. Sodišče bo zato izhajalo iz predpostavke, da bo lahko pritožnik uveljavljal pravično zadoščenje šele po tem, ko bo njegova zadeva »pravnomočno končana« kot celota. V luči načela, vzpostavljenega v zadevi *Žunič*, mora zato Sodišče presoditi, ali je obravnavana pritožba preuranjena, za kar bi šlo, če bi za pritožnika lahko trdili, da ima razumno hiter dostop do »zahtevka za pravično zadoščenje«.

53. Sodišče ugotavlja, da je v zadevi *Žunič*, v kateri je postopek tekel pred sodiščem prve stopnje, Sodišče zaključilo, da bo v luči napredka v postopku pritožnik kmalu lahko uporabil kompenzacijsko pravno sredstvo. Pritožnik v obravnavani zadevi pa v nasprotju z omenjeno že dve leti čaka na zaključek postopka pred Vrhovnim sodiščem. Ta postopek v tem trenutku še vedno ni končan. Pritožnik bo morda moral še naprej čakati v postopku pred rednim sodiščem glede preostalega dela zahtevka, torej pred sodiščem prve stopnje in v primeru pritožbe pred sodiščem druge stopnje, preden bo lahko vložil »zahtevek za pravično zadoščenje«. V teh okoliščinah Sodišče ne vidi razumne podlage za domnevo, da ima pritožnik na razpolago »zahtevek za pravično zadoščenje« razumno hitro. Zgolj dejstvo, da bo pritožnik lahko ponovno uporabil pospešitvena pravna sredstva v nadaljevanju postopka, pod pogojem, da se bo postopek nadaljeval pred rednim sodiščem, teh razmišljanj ne more ovreči.

(c) Zaključek

54. Sodišče ugotavlja, da nova zakonodaja, namreč zakon iz leta 2006, pritožniku ne daje na razpolago pravnega sredstva, ki bi ga bilo mogoče šteti kot učinkovitega za zamude, do katerih je do zdaj že prišlo v spornem postopku.

55. Na splošno najprej ugotavlja, da zakon iz leta 2006 ne zagotavlja učinkovitega pravnega sredstva v zvezi z zatrjevanimi zamudami v postopkih pred Vrhovnim sodiščem. Drugič, ugotavlja, da pogojevanje dostopa do »zahtevka za pravično zadoščenje« s tem, da je zadeva »pravnomočno končana«, ne samo izključuje postopke pred Vrhovnim sodiščem, pač pa tudi v številnih primerih, kakršen je tudi obravnavani, odlaga razpoložljivost tega pravnega sredstva do te meje, da ni več skladno z zahtevami Konvencije. Poleg tega to pravilo povzroči, da je uporaba novih pravnih sredstev zapletena in tudi negotova. Posledično ocena vprašanja, ali ima posamezen pritožnik hiter dostop do »zahtevka za pravično zadoščenje« neizogibno vsebuje tudi precejšnje špekuliranje in je odvisna od stopnje, na kateri

teče nacionalni postopek v času, ko zadevo obravnava Sodišče.

56. Končno je treba ta zahtevki, ker ni očitno neutemeljen v smislu tretjega odstavka 35. člena Konvencije in ker ni nedopusten na podlagi katerega koli drugega vzroka, razglasiti za dopustnega.

B. Utemeljenost zadeve

57. Pritožnik je trdil, da je bilo trajanje postopka v njegovi zadevi nerazumno dolgo. Čeprav je bila k temu pozvana, Vlada ni predložila nikakršnih argumentov glede utemeljenosti zahtevka po 6. členu.

58. Sodišče zapaža, da se je obdobje, ki ga je treba upoštevati, začelo 18. oktobra 1999, na dan, ko je pritožnik vložil tožbo na Okrožno sodišče v Celju, in se še ni končalo. Upoštevno obdobje je torej trajalo več kot devet let in sedem mesecev na treh stopnjah sojenja.

59. Sodišče ponovno poudarja, da je treba razumnost trajanja postopka ocenjevati glede na okoliščine zadeve in ob upoštevanju naslednjih meril: zapletenosti zadeve, ravnanja pritožnika in vpletenih oblasti ter presoje, kolikšen je bil pomen sporne zadeve za pritožnika (gl. med drugim *Frydlender proti Franciji* [VS], št. 30979/96, odstavek 43, ESČP 2000-VII).

60. Sodišče želi poudariti, kot je to storilo v številnih svojih odločbah, ki so se nanašale na uporabo zakona iz leta 2006, da je načelo subsidiarnosti eno od najpomembnejših načel za delovanje sistema po Konvenciji. Po proučitvi vsega predloženega gradiva in v skladu s sodno prakso Sodišče ocenjuje, da je bilo trajanje postopka v obravnavani zadevi predolgo in ni izpolnilo zahteve po sojenju v razumnem roku. Prišlo je torej do kršitve prvega odstavka 6. člena.

II. ZATRJEVANA KRŠITEV 13. ČLENA KONVENCIJE

61. Vsebinsko je pritožnik nadalje navajal, da pravna sredstva, ki so v Sloveniji na voljo glede nerazumno dolgih sodnih postopkov, niso učinkovita. 13. člen Konvencije določa:

»Vsakdo, čigar pravice in svoboščine, zajamčene s to Konvencijo, so kršene, ima pravico do učinkovitih pravnih sredstev pred domačimi oblastmi, in to tudi, če je kršitev storila uradna oseba pri opravljanju uradne dolžnosti.«

A. Dopustnost

62. Sodišče ugotavlja, da ta zahtevki ni očitno neutemeljen v smislu tretjega odstavka 35. člena Konvencije. Nadalje ugotavlja, da ni nedopusten niti iz katerega koli drugega razloga. Zato ga je treba razglasiti za dopustnega.

B. Utemeljenost

63. Vlada je navedla, da je imel pritožnik na podlagi zakona iz leta 2006 na voljo različna učinkovita pravna sredstva glede zatiranje kršitve zahteve po sojenju v »razumnem roku«.

64. Pritožnik je tem navedbam oporekal.

65. Sodišče ponovno poudarja, da 13. člen zahteva od države pogodbenice zagotovitev notranjega pravnega sredstva, ki pristojnim domačim oblastem omogoča, da odločijo o vsebini zadevnega zahtevka iz Konvencije in zagotovijo primerno odpravo kršitve, čeprav države pogodbenice uživajo določeno polje diskrecije glede načina, kako bodo izpolnile obveznost iz te določbe (gl. *Chahal proti Združenemu kraljestvu*, sodba z dne 15. novembra 1996, *Poročila o sodbah in sklepih 1996-V*, odstavek 145). Sodišče tudi opozarja, da pravilo o izčrpanju notranjih pravnih sredstev iz 35. člena Konvencije temelji na domnevi, izraženi v 13. členu – s katerim je tesno povezan –, da je v zvezi z zatiranjem kršitve v domačem pravnem sistemu na razpolago učinkovito pravno sredstvo.

66. V obravnavani zadevi Vlada ni uspela dokazati, da je zakon iz leta 2006 pritožniku zagotovil kakršno koli učinkovito pravno sredstvo (gl. odstavke 34 do 55 zgoraj). V zvezi s pravnimi sredstvi, ki so bila na razpolago pred začetkom uporabe zakona iz leta 2006, Vlada prav tako ni navedla ničesar, kar bi Sodišče vodilo k drugačnemu zaključku od tistega, do katerega je prišlo v zgodnejših zadevah, ko je ta sredstva ocenilo kot neučinkovita (gl. zadevo *Lukenda*, navedeno zgoraj, odstavki 84 do 88).

67. Zato Sodišče meni, da je v obravnavani zadevi prišlo do kršitve 13. člena zaradi pomanjkanja pravnega sredstva v domačem pravu, s katerim bi pritožnik mogel pridobiti odločbo, ki bi potrdila njegovo pravico do sojenja v razumnem roku, kot to določa prvi odstavek 6. člena.

III. UPORABA 41. ČLENA KONVENCIJE

68. 41. člen Konvencije določa:

»Če Sodišče ugotovi, da je prišlo do kršitve Konvencije ali njenih protokolov, in če notranje pravo visoke pogodbenice dovoljuje le delno zadoščenje, Sodišče oškodovani stranki, če je potrebno, nakloni pravično zadoščenje.«

A. Škoda

69. Pritožnik je zahteval 8.000 EUR za nepremoženjsko škodo.

70. Vlada se do zahtevka ni opredelila.

71. Sodišče ocenjuje, da je pritožnik gotovo utrpel nepremoženjsko škodo. Po prostem preudarku mu po tej postavki Sodišče prisoja 4.800 EUR.

B. Stroški in izdatki

72. Pritožnik je zahteval tudi 147.132 SIT, kar je približno 600 EUR, za stroške in izdatke, ki so mu nastali v postopku pred Sodiščem.

73. Vlada se do tega zahtevka ni opredelila.

74. V skladu s sodno prakso Sodišča je pritožnik upravičen do povrnitve stroškov le, če dokaže, da so dejansko nastali, da so bili potrebni in da so razumno visoki. V obravnavani zadevi je pritožnik predložil svoj zahtevek za stroške in izdatke obrazcu pritožbe in se torej ta zahtevek nanaša zgolj na pripravo pritožbe. Vlada kljub temu, da je imela možnost odgovoriti, zahtevku ni oporekala in Sodišče ocenjuje, da je primerno prisoditi znesek 600 EUR za postopek pred Sodiščem.

C. Zamudne obresti

75. Sodišče ocenjuje, da je primerno, da se zamudne obresti obračunajo po mejni posojilni obrestni meri Evropske centralne banke, zvišani za tri odstotne točke.

IZ TEH RAZLOGOV SODIŠČE SOGLASNO

1. *razglaša*, da je pritožba dopustna;

2. *razsoja*, da je prišlo do kršitve prvega odstavka 6. člena Konvencije;

3. *razsoja*, da je prišlo do kršitve 13. člena Konvencije;

4. *razsoja*

a) da mora tožena država pritožniku v treh mesecih od dne, ko postane po drugem odstavku 44. člena Konvencije sodba dokončna, plačati:

i) 4.800 EUR (štiri tisoč osemsto eurov) za nepremoženjsko škodo, zvišano za morebitni davek;

ii) 600 EUR (šeststo eurov) za stroške in izdatke postopka, zvišano za morebitni davek;

b) da se po izteku navedenih treh mesecev do plačila obračunajo na navedene zneske linearne obresti po stopnji, ki je enaka stopnji mejne posojilne obrestne mere Evropske centralne banke, zvišani za tri odstotne točke;

5. *zavrne* v preostalem delu pritožnikov zahtevek po pravičnem zadoščenju.

Sodba je napisana v angleščini in pisno notificirana 21. julija 2009 v skladu z drugim in tretjim odstavkom 77. člena Poslovnika Sodišča.

Santiago Quesada Josep Casadevall
sodni tajnik predsednik senata